

Oponentský posudek diplomové práce

Jaroslava Škudrnová, Rajonizace rožmberských vodních mlýnů na panství Třeboň v roce 1590: Mýtus nebo skutečnost? Ústav českých dějin FF UK, Praha 2014, 80 s. + 40 příloh.

Zpracovávání jednotlivých tematických okruhů z dějin řemesel a živností nepatřilo donedávna mezi témata, která by se těšila obzvláště velké přízni badatelů. V poslední době se však situace pozvolna mění, zvláště v souvislosti s narůstajícím zájmem širší veřejnosti (nejen odborné, ale především laické) o renesanci tradičních řemesel, o poznání pracovních postupů, o dobové technologie apod. Svěbytné místo zauímají z tohoto hlediska mlynáři a mlýny – v prvním případě je předmětem zájmu zejména sociální postavení mlynářů, jejich běžný život, ve druhém pak mlýn jako jedno z míst setkávání lidí, ale především jako stavební objekt, jeho technické provedení ...

Při pohledu na množství literatury vydané v uplynulých letech k problematice mlynářského řemesla, mlýnů a mlynářů by se mohlo zdát, že téma je dostatečně zpracované. Opak je však pravdou, k dispozici jsou neucelené informace, řada otázek čeká stále na uspokojivé zodpovězení. Tím spíše lze přivítat, že se J. Škudrnová zařadila mezi ty badatele, jenž si ke zpracování, a již zde je nutno zdůraznit, že velmi zdařilemu, zvolili téma vodních mlýnů.

Předkládaná diplomová práce je založena na důkladné pečlivé heuristice, hlavní východiska spočívala ve třech základních oblastech. První (jež navíc stála u zrodu celé práce) spočívala v zevrubné analýze studie Jaroslava Honce z roku 1959, v níž vyslovil hypotézu o rajonizaci rožmberských mlýnů v roce 1590, přičemž vycházel z tzv. Popisu mlýnů z téhož roku uloženého v třeboňském státním oblastním archivu. Popis představující kromobyčejně bohatý zdroj informací o vodních mlýnech byl pak druhou pramennou oblastí, z níž diplomantka těžila. Třetí skupinu pramenů pak tvořily prameny účetního charakteru, poskytující jedinečný obraz o vrchnostenském hospodaření.

Práce je rozčleněna do čtyř plynule a logicky navazujících kapitol (včetně úvodu a závěru). V úvodní části podala autorka přehledný vhled do jí zkoumané problematiky, přiblížila metody práce, nechybí základní představení použitých pramenů a v práci využitě literatury vztahující se k danému tématu. Těžiště práce spočívá v následujících dvou kapitolách – ve druhé se zabývá autorka rožmberskými vodními mlýny z pohledu autorů Popisu mlýnů z roku 1590, jemuž předchází brilantně zpracovaný popis pramene. Oproti Honcovi pracovala autorka s širším souborem „Popisu“, podchycujícím navíc všechny příjmy a vydání mlýnů na třeboňském, borovanském, novohradském a libějovickém panství. Je překvapivé, že Honce tento pramen, zcela zásadní pro sledování hospodářským otázk, „minul“. Brilantně zpracovaný rozbor „Popisu“, charakteristika jednotlivých mlýnů nejen z hlediska jejich velikosti, vybavení apod., ale sledování způsobu jejich pojmenování opravuje a uvádí na pravou míru v některých případech poněkud zjednodušené závěry Honcovy studie.

Třetí kapitola je věnována vlastní rajonizaci mlýnů na třeboňském panství, otázkám spojeným s fungováním a proměnou zdejšího mlynářství, přičemž jako hlavní východisko posloužil autorce typologicky pestrý soubor účetního materiálu z období od poloviny 16. do počátku 17. století. Na základě porovnání příjmové a výdajové složky se autorce podařilo představit výnosnost jednotlivých mlýnů. Analýza uvedených písemných pramenů pak poskytla nový pohled na hospodářskou reformu a její výsledky.

Práce, vyznačující se vysokou stylistickou úrovní, čtivostí, je vybavena množstvím neobyčejně kvalifikovaně zpracovaných tabulkových, grafických a mapových příloh (celkem 40).

Závěr: práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupně „výborně“. Vzhledem k vysoké úrovni práce ji zároveň doporučuji jako základ pro případné rigorózní řízení.

doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.

V Praze 7. září 2014